

*Olivera Pejak Prokeš**

BIBLID: 0352-3713 (2016); 33, (7-9): 89–97

*Zoran Pavlović***

*Nenad Stefanović****

IZBOR IZ SUDSKE PRAKSE APELACIONOG SUDA U NOVOM SADU

I

BLAGOVREMENOST ŽALBE UPUĆENE TELEGRAMOM

NEBLAGOVREMENOST PODNESKA KOJI SADRŽI OBRAZLOŽENJE ŽALBE UPUĆENE TELEGRAMOM, IMA ZA POSLEDICU ODBAČAJ ŽALBE.

Iz obrazloženja:

Prvostepeni sud je doneo presudu koju je punom.tužene primio 23.12.2013.god.(ponedeljak), a žalbu je izjavio telegramom od 08.01.2014. godine (sreda). Žalba je u sud zaprimljena 09.01.2014.god. (četvrtak), dok je 14.01.2014.god. (utorak) punom.tužene predao obrazloženje žalbe.

Drugostepeni sud je rešenjem odbacio žalbu kao neblagovremenu, na osnovu odredbi čl.107 i 365 ZPP. Naime, kako je žalba upućena telegramom u sredu, 08.01.2014.god, a obrazloženje žalbe je predato sudu u utorak, 14.01.2014.godine, protekao je rok od 3 dana od dana predaje telegrama pošti, s obzirom na to da je poslednji dan za urednu predaju žalbe u roku od 3 dana i kao radni dan, bio ponedeljak, 13.01.2014.god., to se ne može smatrati da je žalba tužene predata u roku.

* Sudija Apelacionog suda u Novom Sadu

** Prof. dr, Pravni fakultet za privredu i pravosuđe u Novom Sadu, Univerzitet Privredna akademija

*** Msr., Doktorand na Pravnom fakultetu za privredu i pravosuđe u Novom Sadu, Univerzitet Privredna akademija

(rešenje Apelacionog suda u Novom Sadu, Gž 815/14 od 08.05.2014. god., rešenje Vrhovnog kasacionog suda Rev. 1066/2014 od 23.10.2014. god.)

II

PRESUDA ZBOG PROPUŠTANJA

TUŽENI SU DUŽNI DA TRPE POSLEDICU PROPUŠTANJA DAVANJA ODGOVORA NA TUŽBU U ROKU PROPISANOM ZAKONOM, A TO JE USVAJANJE TUŽBENOG ZAHTEVA DONOŠENJEM PRESUDE ZBOG PROPUŠTANJA, SHODNO ODREDBI ČL. 350 ZPP

Iz obrazloženja:

Prvostepenom presudom zbog propuštanja usvojen je zahtev tužioca i obavezani su tuženi da mu solidarno isplate određeni novčani iznos sa pripadajućom zakonskom zateznom kamatom, kao i troškove postupka sa zakonskom zateznom kamatom od dana presudjenja do isplate, sve u roku od 15 dana pod pretnjom izvršenja.

U ovoj pravnoj stvari tuženi, kojima je uredno dostavljena tužba sa pokukom na posledice propuštanja podnošenja odgovora na tužbu, nisu podneli odgovor na tužbu u ostavljenom roku. Kako činjenice na kojima se zasniva tužbeni zahtev nisu u suprotnosti sa dokazima koje je tužilac podneo, osnovanost tužbenog zahteva proizlazi iz činjenica navedenih u tužbi, a ne postoje opštepoznate okolnosti iz kojih proizlazi da su tuženog sprečili opravdani razlozi da odgovori na tužbu, tuženi su dužni da trpe posledicu propuštanja davanja odgovora na tužbu u roku propisanom zakonom, a to je usvajanje tužbenog zahteva donošenjem pobijane presude zbog propuštanja, shodno odredbi čl. 350 ZPP.

Tuženi nisu žalbenim navodima doveli u pitanje zakonitost pobijane odluke u pogledu postojanja zakonskih uslova za njeno donošenje. U žalbi se navodi da potraživanje tužioca nije dospelo, jer je ugovoreno da tuženi isplate dug u celosti najkasnije do 31.3.2015. godine, te da stoga nisu kumulativno ispunjeni svi uslovi propisani zakonom za donošenje pobijane presude.

Prema sadržini dokaza koji su priloženi uz tužbu, ugovora o pristupanju dugu koji je zaključen dana 11.3.2014. godine (u kom je tužilac poverilac, tuženi 2.reda dužnik, a tuženi 1.reda pristupilac dugu) navedena je dinamika isplate duga tuženih u ratama, u članu 4 istog, i to duga od 1.920.000,00 dinara. Članom 5 ugovora je jasno i nedvosmisleno ugovoreno da tužilac ima pravo da, u slučaju nepoštovanja dinamike isplate ugovorenih rata po osnovu duga i zadocnjenja sa isplatom, utuži potraživanje prema tuženima zahtevajući isplatu celokupnog iznosa duga po ugovoru, kao i budućih obaveza koje nastanu zbog zadocnjenja u plaćanju rata na ime dugovanja, što je tužilac i učinio tužbom od 16.5.2014. godine.

S tim u vezi, pravilan je pravni zaključak prvostepenog suda i da činjenice na kojima se zasniva tužbeni zahtev nisu u suprotnosti sa dokazima koje je sam tužilac podneo ili sa činjenicama koje su opštepoznate, a osnovanost tužbenog zahteva proizlazi iz činjenica navedenih u tužbi, nasuprot žalbenim navodima tuženih.

(presuda Apelacionog suda u Novom Sadu Gž 1135/15 od 29.10.2015.god.)

III

REHABILITACIONA ŠTETA

DOSUĐENA NAKNADA NEMATERIJALNE ŠTETE ZBOG NEOSNOVANOG LIŠENJA SLOBODE NE ISKLJUČUJE PRAVO OŠTEĆENOG DA POTRAŽUJE NAKNADU DRUGIH VIDOVA NEMATERIJALNE ŠTETE U SKLADU SA ODREDBOM ČL. 200 ZAKONA O OBLIGACIONIM ODNOSIMA.

U prvostepenom postupku je utvrđeno da je Rešenjem Okružnog suda u Novom Sadu od 15.12.2008.god, rehabilitovan tužilac jer je bio žrtva progona i nasilja iz političkih razloga. Tužilac je za vreme trajanja pritvora, izdržavanja kazne zatvora i nakon izlaska iz zatvora trpeo duševne bolove zbog povrede prava na slobodu, čast, ugleda i dostojanstva. Pored toga je tužilac tokom perioda provedenog na Golom otoku, trpeo psihičko i fizičko nasilje, odnosno da bio je izložen torturi, kako je definiše čl.14 Konvencije UN. Prvostepeni sud je, shodno utvrdjenim činjenicama, na ime nematerijalne štete dosudio tužiocu jedinstven iznos naknade nematerijalne štete iz čl.200

ZOO, koja shodno takvom dosuđenju, obuhvata naknadu za vreme provedeno u zatvoru, za pretrpljene fizičke bolove i strah, kao i za duševne bolove zbog povrede ugleda i časti, te naknadu na ime duševnog bola zbog umanjjenja životne aktivnosti.

Drugostepeni sud je u žalbenom postupku zaključio da tužilac, pored naknade nematerijalne štete zbog neosnovanog lišenja slobode, ima pravo i na naknadu štete za pretrpljene fizičke bolove, strah i duševne bolove zbog umanjene životne aktivnosti u skladu sa čl. 200 ZOO, te je delimično preinačio prvostepenu presudu.

Naknada štete zbog neosnovanog lišenja slobode predstavlja jedinstven vid štete koji obuhvata sve štetne posledice vezane za ličnost oštećenog proistekle iz neosnovanog lišenja slobode (povreda časti, ugleda i slobode ličnosti), a osnov za naknadu tog vida štete je sadržan u Zakoniku o krivičnom postupku (odredba čl. 574 do 599). Međutim, dosuđenje tog vida nematerijalne štete ne isključuje pravo oštećenog da potražuje druge vidove nematerijalne štete, jer naknada štete zbog neosnovanog lišenja slobode je mera satisfakcije za torturu koju je pretrpelo oštećeno lice, a ta naknada ne isključuje ostale vidove štete, što je u skladu sa Konvencijom UN i odredbom čl. 35 Ustava RS, koji utvrđuje pravo na rehabilitaciju i naknadu štete.

(Presuda Apelacionog suda u Novom Sadu Gž 3905/14 od 05.02.2015. god., presuda Vrhovnog Kasacionog suda Rev 11161/2015 od 08.07.2015.god.)

IV

PASIVNA LEGITIMACIJA OPŠTINE U POSTUPKU RADI ZAŠTITE OD IMISIJA

**U NADLEŽNOSTI TUŽENE JE PREDUZIMANJE MERA
RADI OTKLANJANJA DEPONIJ E I POSLEDIČNO NJENIH
ŠTETNIH UTICAJA I TO PO OSNOVU STATUSA OPŠTINE
KAO IZVORNOG NOSIOCA KOMUNALNIH DELAT-
NOSTI, ALI I KAO KORISNIKA NEPOKRETNOSTI NA
KOJOJ SE NALAZI DEPONIJA OD KOJE POTIČE IZVOR
OPASNOSTI I ŠTETNIH UTICAJA.**

Iz obrazloženja:

Pobijanom presudom usvojen je tužbeni zahtev i obavezana je tužena (Opština) da sa nekretnine koja je u 1/1 dela javna svojina - nosilac Opština, na kojoj parceli se na udaljenosti od 75,1m od porodične kuće tužilaca nalazi nelegalna - „divlja“ deponija, između dva zemljana puta, ukupne površine 13.186m², sa koje deponije se oslobađaju štetni i neprijatni mirisi koji ometaju i smanjuju kvalitet života ljudi u neposrednoj blizini deponije i od koje postoji opasnost od eksplozije zbog razvijanja gasa metana i nelegalnog paljenja otpada i od koje opasnost predstavljaju i procedne vode koje dolaze u kontakt sa okolnim zemljištem i time kontaminiraju useve, izmesti divlju deponiju, da izvrši degazaciju terena i obezbedi predmetnu lokaciju, kako bi se izbeglo dalje odlaganje otpada, a time i ponovni nastanak deponije.

Drugostepeni sud je u žalbenom postupku našao da je pobijana presuda doneta pravilnom primenom čl.9 Zakona o zaštiti životne sredine, čl. 3., 5., 42. Zakona o osnovama svojinsko-pravnih odnosa, kao i čl. 156. Zakona o obligacionim odnosima, usvojio tužbeni zahtev u celosti.

Imisijama se u pravu smatraju fizičke smetnje koje dolaze sa jedne nepokretnosti i ometaju vlasnika druge nepokretnosti da koristi tu nepokretnost. Imisije predstavljaju zabranjene radnje (neradnje) koje potiču sa nepokretnosti, preko mere koja je uobičajena, s obzirom na prirodu i namenu nepokretnosti i na mesne prilike, a što dovodi do otežanog korišćenja susedne nepokretnosti. Pod imisijama se podrazumevaju samo oni uticaji koji dolaze sa jednog zemljišta na drugo koji su materijalne prirode i koji se mogu opaziti, koji su npr. prouzrokovani prenošenjem dima, neprijatnog mirisa, toplote, čađi, otiicanja otpadnih voda i sl.

Postoje dve vrste oblika pravne zaštite od nedozvoljenih imisija – prva u obliku odštetne zaštite od imisija koju uređuje odredba čl. 156 ZOO, kao *lex generalis* u imisijskom pravu i druga koju uređuje čl. 5 Zakona o osnovama svojinsko-pravnih odnosa, kao *lex specialis*, koja je uža od odštetne, jer pripada vlasniku, odnosno pretpostavljenom vlasniku, u obliku negatorne tužbe, čiji sadržaj je određen u čl. 42 Zakona o osnovama svojinsko-pravnih odnosa, a upravo ovu tužbu su podneli tužioci.

Prvostepeni sud je pravilno odbio prigovor nedostataka pasivne legitimacije, pozivajući se na odredbe čl. 20. Zakona o lokalnoj samoupravi i odredbi čl. 2. Zakona o komunalnim delatnostima.

Tužena u žalbi istrajava na istaknutom prigovoru nedostatka pasivne legitimacije, smatrajući da u konkretnom slučaju postoji odgovornost jedino na strani JKP, jer je to preduzeće osnovano za obavljanje delatnosti od

opšteg interesa, između ostalog i za poslove održavanje čistoće na površinama javne namene. Zaključak o postojanju pasivne legitimacije i obrazloženje koje je dao prvostepeni sud nije doveden u pitanje žalbenim navodima tužene. Naime, tokom postupka je nesumnjivo utvrđeno da je tuženi osnivač JKP, kao i da se „divlja“ deponija nalazi na parceli koja je javna svojina – nosilac je tužrna Opština. Stoga je pravilan zaključak prvostepenog suda da je u nadležnosti tužene preduzimanje mera radi otklanjanja deponije i posledično njenih štetnih uticaja i to po osnovu statusa opštine kao izvornog nosioca komunalnih delatnosti, ali i kao korisnika nepokretnosti na koje se nalazi deponija od koje potiče izvor opasnosti i štetnih uticaja.

(Presuda Apelacionog suda u Novom Sadu Gž 2764/16 od 17.11.2016.god)

V

NEDOPUŠTENOST IZVRŠENJA

Vođenje postupka za prethodnu zaštitu sporne nepokretnosti, koja pretenduje da bude utvrđena za kulturno dobro, u smislu Zakona o kulturnim dobrima, ne vodi sticanju vlasničkih prava na nepokretnosti odnosno promene oblika svojine (privatne u javnu odnosno državnu), pa stoga nema ni zakonskih uslova da se raspolaganje - prodaja nepokretnosti koje je u privatnoj svojini zabrani. Stoga se ne može govoriti ni o tome da je ta nepokretnost van prometa, niti da je izvršenje na istoj nedopušteno.

Iz obrazloženja:

Prvostepenom presudom odbijen je zahtev tužioca kojim je tražio da se utvrdi da nije dopušteno izvršenje određeno rešenjem o izvršenju Osnovnog suda od 18.11.2014. godine javnom prodajom nepokretnosti u privatnom vlasništvu tuženog 3.reda - objekat prehrambene industrije i proizvodnje pića i zemljište pod zgradom objektom i livada 2.klase ukupne površine 32-19m2 .

Prvostepeni sud je utvrdio da je doneto rešenje o izvršenju dana 4.11.2014. godine, po predlogu, pored ostalih, ovde tuženih 1.i 2.reda, protiv izvršnog dužnika, tuženog 3.reda. Predmet izvršenja je nepokretnost u svojini tuženog 3.reda objekat prehrambene industrije i proizvodnje pića Vinogradi i zemljište pod zgradom objektom i livada 2.klase, površine 32-19m2. U tom izvršnom postupku, Opština (koja je tužilac u ovom sporu) je podnela prigorvor trećeg lica, u smislu čl. 50 Zakona o izvršenju i obezbeđenju, navodeći

da je objekat tzv. Vetrenjača koja je na navedenoj parceli, u režimu prethodne zaštite u postupku koji se vodi pred Međuopštinskim zavodom za zaštitu spomenika kulture, koji je doneo rešenje 11.9.2013. godine o utvrđivanju navedenog statusa Vetrenjače. Isticao je da se Vetrenjača nalazi na površini za javne namene. U listu nepokretnosti u kome je upisana nepokretnost, tada u vlasništvu tuženog 3.reda kao dužnika u izvršnom postupku, nisu bili upisani bilo kakvi tereti, nije bilo upisanih ograničenja prometa nepokretnosti ili pak promene korišćenja. Zaključkom suda od 11.2.2015. godine, nepokretnost je predata u svojinu fizičkom licu, nakon javnog nadmetanja i kupovine iste.

Osnovom utvrđenih činjenica, prvostepeni sud je odbio tužbeni zahtev, a drugostepeni sud nalazi da je pobijana odluka pravilna, jer nisu ispunjeni zakonski uslovi da se izvršenje određeno rešenjem o izvršenju od 18.11.2014. godine javnom prodajom nepokretnosti u privatnoj svojini tuženog 3.reda proglasi nedopuštenim.

Shodno čl. 19 st. 4 i 5 Zakona o izvršenju i obezbeđenju ("Službeni glasnik RS", br. 31/2011, 99/2011 - drugi zakon, 109/2013), predmeti izvršenja su stvari i prava na kojima se po zakonu može sprovesti izvršenje radi ostvarenja potraživanja, a predmeti izvršenja ne mogu biti stvari izvan prometa, kao ni druge stvari koje zakon isključuje.

Predmet izvršenja u konkretnom postupku bila je nepokretnost u vlasništvu tuženog 3.reda (nepokretnost u privatnoj svojini) upisana u list nepokretnosti kao objekat prehrambene industrije i proizvodnje pića i zemljište pod zgradom objektom i livada 2.klase površine 32-19m², a u tom postupku je prezentovan dokaz o svojini tuženog 3.reda, kao izvršnog dužnika na nepokretnosti - izvod iz javne knjige, u smislu čl. 105 ZIO.

Objekat izgrađen na parc.br.1227 koji je takođe bio predmet prodaje je tzv. Vetrenjača iz XIX veka, koja funkcioniše kao muzej mlinarstva i nalazi se u režimu prethodne zaštite u postupku pred Međuopštinskim zavodom za zaštitu spomenika kulture, u skladu sa Zakonom o kulturnim dobrima (Zakon je objavljen u "Službenom glasniku RS", br. 71/94 ... 99/2011). Ovaj status tzv. Vetrenjača je dobila po osnovu rešenja tog organa od 11.9.2013. godine. Ovo tužilac nalazi za relevantno kod donošenja odluke o nedopuštenosti izvršenja na ovom predmetu izvršenja, te ističe da navedena Vetrenjača jeste obuhvaćena Planom detaljne regulacije, čime je označena kao objekat javne namene od izuzetnog značaja. Prema dokazima provedenim u postupku, sporni objekat je evidentiran kod ustanove zaštite dobara da uživa prethodnu zaštitu u smislu odredbe čl. 27 i 29 Zakona o kulturnim dobrima, ali ta nepokretnosti nije u vreme sprovođenja postupka izvršenja proglašena za kulturno dobro u smislu čl. 29 st. 4 Zakona o kulturnim dobrima.

Pravo na imovinu spada u kategoriju kvalifikovanih prava koje se može ograničiti, ako je ono: legalno - predviđeno zakonom; ako je opravdano u opštem interesu (legitimno) i ako je razumno i proporcionalno svrsi ograničenja - da je u stanju da ostvari svrhu i da je prema razumnoj oceni zakonodavca srazmerno svrsi. Zakon o kulturnim dobrima ne sadrži odredbu kojom je zabranjen promet nepokretnosti-kulturnih dobara koja su u privatnoj svojini (što konkretno jeste slučaj).

Odredba čl. 34 Zakona o kulturnim dobrima propisuje obaveze vlasnika kulturnog dobra u privatnoj svojini u slučaju prodaje tog dobra i to na sledeći način: „U slučaju prodaje kulturnog dobra u privatnoj svojini za čije su održavanje, popravku i druge mere tehničke zaštite uložena sredstva budžeta sopstvenik je dužan nadoknaditi iznos za koji se, usled ulaganja tih sredstava, povećala vrednost kulturnog dobra. Na nepokretno kulturno dobro iz stava 1. ovog člana do izvršenja obaveze stavlja se hipoteka.“ Obaveze se, dakle, svode na nadoknadu troškova održavanja kulturnog dobra ukoliko su u održavanju učestovala budžetska sredstva. S jedne strane, zabrana raspolaganja nepokretnošću u državnoj svojini koja je kulturno dobro precizno je regulisana na način kao u čl. 14 Zakona o kulturnim dobrima, ali zabrana otuđenja i raspolaganja kulturnim dobrima u privatnoj svojini nije propisana. Zakon o kulturnim dobrima u čl. 14 propisuje da se kulturna dobra u državnoj svojini mogu otuđiti pod uslovima utvrđenim zakonom i da se na kulturnom dobru u državnoj svojini ne može se održajem steći pravo svojine. Zakon ne ustanovljava zabranu prometovanja kulturnog dobra u privatnoj svojini, jer privatna svojina – vlasništvo fizičkog lica koje je sopstvenik kulturnog dobra, podrazumeva vršenje svih vlasničkih prava iz čl. 3 Zakona o osnovama svojinsko-pravnih odnosa, ali uz određena ograničenja u pogledu načina korišćenja koja mogu biti propisana samo zakonom.

Iz navedene zakonske odredbe proizilazilo bi da nepokretnosti-kulturna dobra u privatnoj svojini nisu van prometa, pa samim tim, mogu biti predmet izvršenja i nema mesta primeni čl. 19 st. 5 Zakona o izvršenju i obezbeđenju. Kako tužilac nije tokom postupka dokazao da u pogledu predmeta izvršenja ima pravo koje sprečava izvršenje, te je njegov zahtev ocenjen kao neosnovan.

Vođenje postupka za prethodnu zaštitu sporne nepokretnosti-dobra u smislu Zakona o kulturnim dobrima, koja pretenduje da bude utvrđena za kulturno dobro, ne vodi sticanju vlasničkih prava na nepokretnosti odnosno promene oblika svojine (privatne u javnu odnosno državnu) pa stoga nema ni zakonskih uslova da se zabrani raspolaganje - prodaja nepokretnosti - kulturnog dobra koje je u privatnoj svojini. Konačno, ne može se u svetlu napred

IZBOR IZ SUDSKE PRAKSE APELACIONOG SUDA U NOVOM SADU

navedenog, govoriti o tome da je nepokretnost van prometa, a izvršenje na istoj nedopušteno.

(Presuda Apelacionog suda u Novom Sadu Gž. 2299/15 od 21.01.2016. god.)